

สรุปผลการพัฒนาความรู้
หลักสูตร/วิชา สารสำคัญของกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
ผ่านระบบการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาทางไกลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์
(OCSC Learning Space) ของสำนักงาน ก.พ.

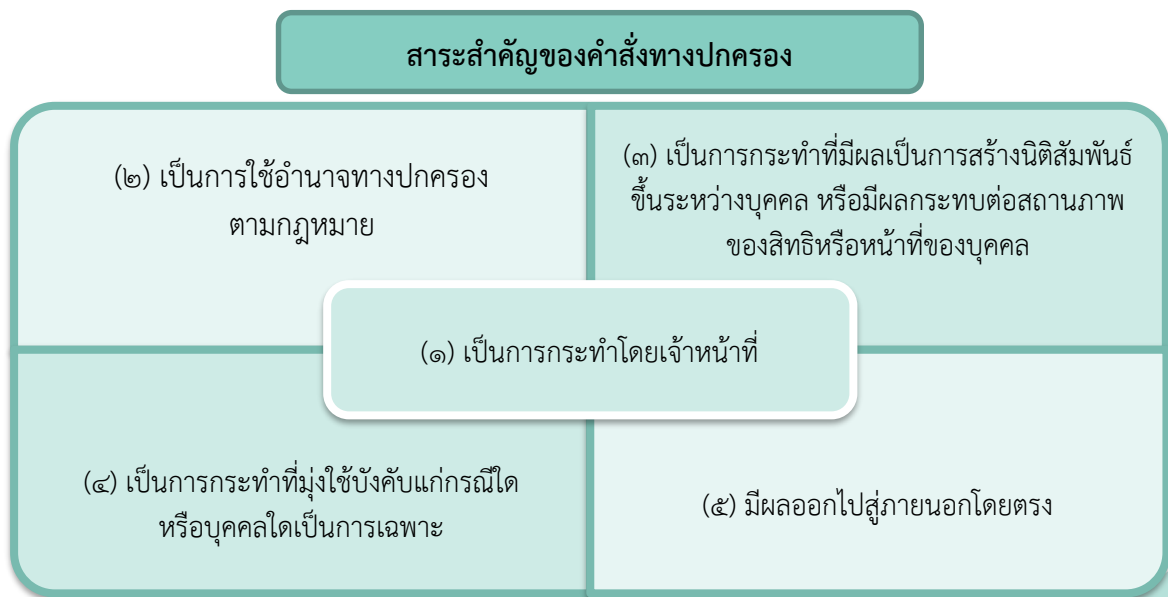
บรรยายโดย นายอิทธิพร จิระพัฒนากุล
รองอธิบดีศาลปกครองเชียงใหม่

กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองในหลักสูตรวิชานี้หมายถึง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการปฏิบัติราชการทางปกครองของหน่วยงานของรัฐที่จะต้องยึดถือปฏิบัติ และก่อนที่จะศึกษารายละเอียดของกฎหมายดังกล่าว ทุกท่านควรทราบถึงเหตุผลในการตรากฎหมายออกมาใช้บังคับซึ่งปรากฏตามเหตุผลท้ายพระราชบัญญัติว่า “โดยที่การดำเนินงานทางปกครองในปัจจุบันยังไม่มีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่เหมาะสม จึงสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่าง ๆ สำหรับการดำเนินงานทางปกครองขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ให้สามารถรักษาประโยชน์สาธารณะได้และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน อีกทั้งยังเป็นการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการในการพิจารณาจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง การมีผลของคำสั่งทางปกครอง การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง และมาตรการบังคับทางปกครอง โดยคำนึงถึงหลักการที่ฝ่ายปกครองเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะ และประชาชนเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมาย ทั้งนี้ พระราชบัญญัติฯ ได้วางหลักสำคัญประการหนึ่ง คือ หลักความเป็นกฎหมายกลาง ไว้ในมาตรา ๓ โดยกำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นมาตรฐานกลางเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง โดยมีผลใช้บังคับสำหรับกรณีไม่มีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายเฉพาะ หรือมีแต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีมาตรฐานที่ประกันความเป็นธรรมไว้ต่ำกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กรณีของขั้นตอนและระยะเวลาในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้ ก็ย่อมต้องเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะนั้น

โครงสร้างของพระราชบัญญัติฯ แบ่งออกเป็น ๒ บท ๕ หมวด ได้แก่ บททั่วไป หมวด ๑ (คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง) หมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง หมวด ๓ ระยะเวลาและอายุความ หมวด ๔ การแจ้ง หมวด ๕ คณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง และบทเฉพาะกาล การศึกษาพระราชบัญญัติฯ มีข้อควรรู้เกี่ยวกับนิยามศัพท์ทางกฎหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง จึงขอยกตัวอย่างคำสำคัญตามมาตรา ๕ ดังนี้ “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” หมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองหรือกฎ และการดำเนินการใด ๆ ในทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้ “การพิจารณาทางปกครอง” หมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง “คำสั่งทางปกครอง” หมายความว่า การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อเปลี่ยนแปลง โอน สงวน รั้งรับ หรือมีผลกระทบต่อสถานะสภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่รวมถึงการออกกฎ “กฎ” หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปโดยมุ่งหมายใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

ในการสรุปผลการพัฒนาความรู้ครั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลประกอบกับการปฏิบัติงานในปัจจุบันเห็นว่าเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน มีการจัดทำคำสั่งทางปกครองอยู่เสมอไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของการสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ หรืออื่น ๆ ในหนังสือราชการ หรือคำสั่ง เช่น การขออนุมัติเดินทางไปราชการ การขออนุญาตการลา การขออนุญาตลาศึกษาต่อ การขออนุมัติเบิกค่าเช่าบ้าน เป็นต้น หากการขออนุญาตหรืออนุมัติดังกล่าวผู้มีอำนาจตามกฎหมายในเรื่องนั้นพิจารณาอนุญาตหรืออนุมัติถือว่าก่อให้เกิดสิทธิแก่บุคคลผู้ขอในเรื่องนั้น แต่หากไม่อนุญาตหรือไม่อนุมัติก็ย่อมถือว่าบุคคลผู้ขอถูกระงับสิทธิเช่นกัน หรือบางกรณีทำในรูปแบบของคำสั่ง เช่น คำสั่งบรรจุแต่งตั้งข้าราชการ คำสั่งย้ายให้ข้าราชการไปดำรงตำแหน่ง คำสั่งลงโทษทางวินัย เป็นต้น คำสั่งเหล่านี้ล้วนกระทบต่อสิทธิหรือหน้าที่ทางกฎหมายของบุคคลนั้น ดังนั้น คำสั่งการของผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่จะก่อให้เกิดสิทธิหรือระงับสิทธิจึงเป็นคำสั่งทางปกครอง เมื่อมีการทำคำสั่งทางปกครองอยู่เสมอเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งก็ต้องพิจารณาให้รอบคอบเพื่อให้คำสั่งทางปกครองนั้นเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการระงับสิทธิย่อมก่อให้เกิดสิทธิการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครองนั้นได้ ทั้งนี้อาจเป็นไปพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่กฎหมายอื่นที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ แต่มีบางกรณีแม้เป็นการสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ หรืออื่น ๆ ในทำนองกันแต่ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยแล้วว่าไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง เช่น คำสั่งไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลาการก่อสร้าง เนื่องจากเป็นการอาศัยอำนาจตามสัญญามิใช่การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ จึงไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง (อ.๑๑๘/๒๕๕๑) หรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งงานในหน้าที่ราชการเพื่อมอบหมายงานต่าง ๆ แม้เป็นการอาศัยอำนาจทางการบริหารในการบังคับบัญชา แต่คำสั่งมอบหมายนั้นก็ไม่กระทบต่อสิทธิหรือหน้าที่ทางกฎหมายของผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาอาจเสนอความเห็นให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นได้ตามกฎหมายเกี่ยวกับระเบียบข้าราชการพลเรือน คำสั่งของผู้บังคับบัญชาจึงไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง (๑๙๕/๒๕๕๑) หรือ สำนักงาน ก.พ. กำหนดมาตรการพัฒนาและบริหารกำลังคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงว่า ข้าราชการที่ลาออกจากราชการตามมาตรานั้นแล้วจะกลับเข้ารับราชการประจำในสังกัดในฝ่ายบริหารอีกไม่ได้ เป็นบทบัญญัติที่มีผลเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ จึงไม่ใช่คำสั่งทางปกครองแต่มีสภาพเป็นกฎ (พ.๓๐/๒๕๕๐) เป็นต้น จากคำยามตามพระราชบัญญัติฯ และตัวอย่างของดังกล่าวสามารถสรุปสาระสำคัญของคำสั่งทางปกครอง ดังนี้

คำสั่งทางปกครองเป็นเรื่องสำคัญและถือเป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งขึ้นสู่ศาลอยู่เสมอ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ทำคำสั่งทางปกครองต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อให้การจัดทำคำสั่งทางปกครองนั้นเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย และตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่าพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นมาตรฐานกลางเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ผู้บรรยายได้สรุปหลักการพิจารณาจัดทำคำสั่งทางปกครองไว้ ๑๑ ข้อ ดังนี้

๑. กระทำโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ (มาตรา ๑๒) ต้องพิจารณาในแต่ละเรื่องว่ากฎหมายในเรื่องนั้น ๆ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจในการทำคำสั่งทางปกครอง เช่น ปลัดกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดี (ประเภทบริหารระดับต้น) ดังนั้น การมีคำสั่งแต่งตั้งให้บุคคลไปดำรงตำแหน่งรองอธิบดีหรือคำสั่งสอบสวนทางวินัยผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน กำหนดให้ปลัดกระทรวงเป็นผู้มีอำนาจในเรื่องนั้น แม้อธิบดีซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของรองอธิบดี ก็ไม่อาจมีคำสั่งได้ หากมีคำสั่งนั้นถือว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากกระทำไปโดยไม่มีอำนาจ

๒. เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย (มาตรา ๕) ต้องพิจารณาสาระสำคัญของคำสั่งทางปกครองให้ครบถ้วนตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

๓. เจ้าหน้าที่มีความเป็นกลาง (มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง) ต้องพิจารณาคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ที่พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดห้ามเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนได้เสียหรือจะขาดความเป็นกลางในการเป็นผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีทั้งสิ้นสองประการ ได้แก่ ประการแรก พิจารณาจากสภาพของผู้นั้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขภายในหรือมูลเหตุจูงใจในการออกคำสั่งทางปกครอง เช่น เจ้าหน้าที่เป็นคู่กรณีเอง เป็นคู่หมั้นคู่สมรสของคู่กรณี หรือเป็นบุพการี เป็นผู้สืบสันดาน พี่น้องของคู่กรณี เป็นต้น ประการที่สอง พิจารณาจากกรณีเหตุอื่นใดซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง เช่น คำสั่งย้ายให้ไปดำรงตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำร้องขอย้ายเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาคำร้องขอย้าย จนกระทั่งคณะกรรมการมีมติให้ย้ายและมีคำสั่งย้าย คำสั่งทางปกครองดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำร้องขอย้ายเป็นคู่กรณีในการพิจารณาทางปกครองต้องห้ามตามมาตรา ๑๓ (อ.๑๘๓๓/๒๕๕๙) หรือกรณีการแต่งตั้งกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงสองในสามคนเป็นคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย แม้ไม่มีกฎหมายห้ามกระทำเช่นนั้น แต่การแต่งตั้งเช่นนั้นย่อมคาดหมายได้ว่าผลการสอบสวนไม่อาจแตกต่างไปจากเดิม คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยจึงมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง ส่งผลให้คำสั่งลงโทษทางวินัยซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครองจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (อ.๖๐๐/๒๕๕๔)

๔. หลักการไต่สวน (มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๙) เป็นหลักการให้เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการพิจารณาเรื่องทางปกครองมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการรวบรวมและตรวจสอบข้อเท็จจริง และพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน

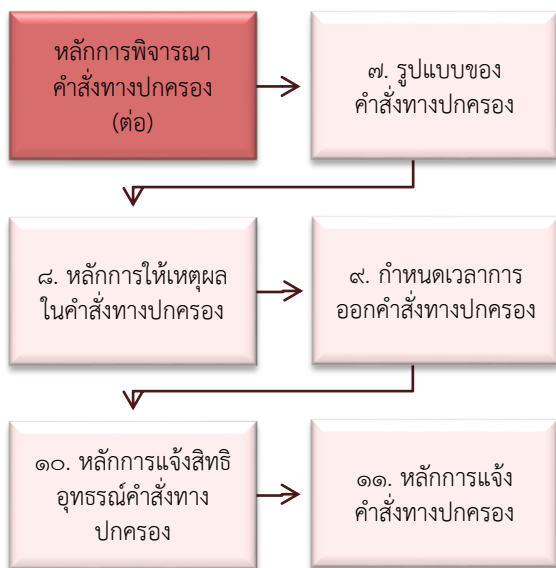
๕. หลักการให้โต้แย้ง (มาตรา ๓๐) เป็นหลักการให้คู่กรณีมีโอกาสได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานก่อนออกคำสั่งทางปกครอง หลักการในข้อนี้ใช้ควบคู่กับหลักการไต่สวนและก่อให้เกิดสิทธิแก่คู่กรณีบางประการ เช่น สิทธินำนายความหรือที่ปรึกษาเข้ามาในการพิจารณาทางปกครอง (มาตรา ๒๓) สิทธิตั้งตัวแทน (มาตรา ๒๔) สิทธิได้รับคำแนะนำหรือได้รับแจ้งสิทธิหน้าที่ของตนในกระบวนการพิจารณา รวมถึงผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่จากคำสั่งทางปกครองที่จะเกิดขึ้น (มาตรา ๒๗) หรือสิทธิในการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา ๔๐) เป็นต้น

๖. หลักการเปิดเผย (มาตรา ๓๑) เป็นสิทธิของคู่กรณีอีกประการหนึ่งที่พระราชบัญญัตินี้รับรองไว้ให้คู่กรณีมีสิทธิในการขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นแก่การใช้สิทธิโต้แย้งหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือข้อกล่าวหา แต่ไม่รวมถึงต้นร่างคำวินิจฉัยและเอกสารลับ (มาตรา ๓๒)

๗. รูปแบบของคำสั่งทางปกครอง (มาตรา ๓๔ ถึงมาตรา ๓๖) เป็นหลักการแสดงออกถึงคำสั่งทางปกครองว่าจะอยู่ในรูปแบบใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ ทำด้วยวาจา หรือรูปแบบอื่น แต่ต้องมีข้อความหรือความหมายที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้ เว้นแต่กฎหมายในเรื่องอื่นกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้ทำคำสั่งเป็นหนังสือเท่านั้น ก็ไม่อาจทำคำสั่งในรูปแบบอื่นได้

๘. หลักการให้เหตุผลในคำสั่งทางปกครอง (มาตรา ๓๗) คำสั่งเป็นหนังสือและการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องระบุเหตุผลในคำสั่ง อย่างน้อยประกอบด้วย ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้อกฎหมายที่อ้างอิง และข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ นอกจากการให้เหตุผลในคำสั่งแล้วเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองสามารถกำหนดเงื่อนไขในคำสั่งทางปกครองได้เท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้ ตามควรแก่กรณีที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๙)

๙. กำหนดเวลาการออกคำสั่งทางปกครอง (มาตรา ๓๙/๑) เป็นหลักดำเนินการระยะเวลาปฏิบัติงานตามมาตรฐานภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ได้รับคำขอและเอกสารถูกต้องครบถ้วน เว้นแต่กฎหมายเรื่องอื่นกำหนดไว้เป็นการเฉพาะก็ให้เป็นไปตามนั้น

๑๐. หลักการแจ้งสิทธิอุทธรณ์ คำสั่งทางปกครอง (มาตรา ๔๐) เป็นหลักที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองปฏิบัติตามกฎหมาย และเป็นการประกันสิทธิของคู่กรณีว่าต้องได้รับสิทธินี้ เมื่อได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครอง หากไม่ได้รับหรือ ได้รับสิทธิอุทธรณ์ไม่ครบถ้วนจะทำให้ระยะเวลา การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ ได้รับแจ้งถูกต้องครบถ้วน แต่ถ้าไม่มีการแจ้ง และระยะเวลาการอุทธรณ์สั้นกว่าหนึ่งปีให้ขยายเป็นหนึ่งปี นับแต่วันที่รับคำสั่ง เมื่อคำสั่งทางปกครองในเรื่องใด มีการอุทธรณ์ก็จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ (มาตรา ๔๔ ถึงมาตรา ๔๖) เว้นแต่กฎหมายเรื่องอื่น กำหนดไว้เป็นการเฉพาะก็ให้เป็นไปตามนั้น เช่น การอุทธรณ์ คำสั่งลงโทษทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการพลเรือน

๑๑. หลักการแจ้งคำสั่งทางปกครอง (มาตรา ๖๘ ถึงมาตรา ๗๔) เป็นขั้นตอนการให้คำสั่งมีผล โดยตรงออกไปภายนอกทำให้บุคคลทราบถึงคำสั่งทางปกครอง ตลอดจนขั้นตอนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ ซึ่งการแจ้งสามารถกระทำได้ด้วยหลายวิธีเพื่อให้ผู้รับคำสั่งทราบความหมายของคำสั่งได้ เช่น การแจ้งด้วยวาจา การทำสัญลักษณ์ การทำเครื่องหมาย สัญญาณเสียง หรืออาจเป็นหนังสือ การแจ้งดังกล่าวย่อมมีผลทันทีเมื่อได้รับแจ้ง ไม่ว่าจะส่งให้ต่อหน้า ส่งไปยังภูมิลำเนา ส่งไปยังที่อยู่ที่ให้ไว้กับเจ้าหน้าที่ การวางหรือปิดต่อหน้า เจ้าพนักงาน การส่งไปรษณีย์ตอบรับ การส่งโทรสารในการจำเป็นเร่งด่วน ถ้าผู้รับคำสั่งเกินกว่าห้าสิบคน ให้ใช้วิธีปิดประกาศ ถ้าเกินหนึ่งร้อยคนให้ประกาศในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น การแจ้งด้วยวิธีการเหล่านี้เป็นวิธีการที่กฎหมายรับรองและทำให้คำสั่งนั้นมีผลบังคับต่อผู้รับคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย

กรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งได้ออกคำสั่งทางปกครองไปแล้วอาจ **เพิกถอนคำสั่งทางปกครอง** (มาตรา ๔๙ ถึงมาตรา ๕๓) เมื่อใดและในชั้นใดก็ได้ ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือโต้แย้งตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ โดยการเพิกถอนต้องทำภายในเก้าสิบวันนับแต่รู้เหตุแห่งการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น โดยหลักแล้วการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองแบ่งได้สองประเภท ได้แก่ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองในแต่ละประเภทไว้แตกต่างกัน และในแต่ละประเภทหากเป็นคำสั่งที่ให้ประโยชน์หรือไม่ให้ประโยชน์หลักเกณฑ์และวิธีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองก็ย่อมแตกต่างกันอีกเช่นกัน ทั้งนี้การพิจารณาอยู่บนพื้นฐานเพื่อประโยชน์ของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง ผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครอง และประโยชน์สาธารณะประกอบกัน อย่างไรก็ดีตามคำสั่งทางปกครองที่มีผลบังคับแล้วนั้นย่อมถูกพิจารณา ทบทวนใหม่ได้ จากการอุทธรณ์และการเพิกถอนตามที่ได้กล่าวไปแล้ว หรืออาจเป็นการ**ขอให้พิจารณาใหม่** (มาตรา ๕๔) ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการเยียวยาในฝ่ายปกครองที่คู่กรณีผู้รับคำสั่งร้องขอให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งพิจารณาทบทวนอีกครั้ง แต่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ๔ ประการ ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ คู่กรณียื่นคำขอ คำสั่งทางปกครองนั้นพ้นระยะเวลาอุทธรณ์ คู่กรณีไม่ทราบเหตุแห่งการขอให้พิจารณาใหม่นั้นมาก่อนโดยไม่ใช้ความผิดของตน และยื่นคำขอภายในเก้าสิบวันนับรู้เหตุอาจขอให้พิจารณาใหม่ อย่างไรก็ดีตามเมื่อหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองได้มีคำสั่งทางปกครองไปแล้วย่อมมีผลใช้บังคับ พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์**การบังคับทางปกครอง** (มาตรา ๖๓/๑ ถึง มาตรา ๖๓/๒๕) เป็นมาตรการทางกฎหมายซึ่งเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่จะบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครอง โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองบังคับได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการของศาล ซึ่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดรูปแบบของมาตรการบังคับทางปกครองไว้สองประการ ได้แก่ มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ และมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ซึ่งในแต่ละรูปแบบได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการไว้แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามการใช้มาตรการดังกล่าวเจ้าหน้าที่ต้องคำนึงถึงหลักความสมเหตุสมผล เท่าที่จำเป็น และความแน่นอนชัดเจน เนื่องจากการบังคับทางปกครองย่อมมีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง สุดท้ายนี้พระราชบัญญัติได้กำหนดถึง**ระยะเวลาและอายุความ**ในการปฏิบัติราชการทางปกครอง (มาตรา ๖๔ ถึงมาตรา ๖๗) เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่และเพื่อความสะดวกในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การนับระยะเวลา ดำเนินการ ระยะเวลาสิ้นสุดการดำเนินการ การขยายระยะเวลาสิ้นสุดในคำสั่ง และกรณีอายุความสะดุดหยุดลง

จากการศึกษาและสรุปผลการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญของกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองถือเป็นประโยชน์ต่อกรมพัฒนาที่ดินและเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินในการมีคำสั่งทางปกครองในการปฏิบัติราชการต่าง ๆ ให้ถูกต้องและโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อไม่ให้เกิดข้อโต้แย้งหรือเกิดข้อพิพาทในการสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ หรือการอื่นใดในคำสั่งทางปกครอง

จัดทำโดย นายภาคภูมิ รัตนไสวงค์
ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการ
สังกัด กลุ่มวินัย กองการเจ้าหน้าที่
สิงหาคม ๒๕๖๕